

Handläggare
Sigurdson Björn

Datum
2014-05-16

Diarienummer
KSN-2013-1455

Kommunstyrelsen

Motion av Johan Lundqvist (MP) om belysningspolicy

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att avslå motionen.

Ärendet

Johan Lundqvist (MP) har i motion till fullmäktige, väckt den 25 november 2013, yrkat:

- att en policy ska tas fram för att aktivt minska elanvändningen från belysning i Uppsala kommuns verksamheter och bolag.
 - att kommunstyrelsen ska ta fram en åtgärdsplan för hur policyn ska implementeras
 - att som en del av policyn ska ingå att vid inköp av ljuskällor och ljusarmaturer ska alltid bästa möjliga vedertagna teknik, utifrån energieffektivitet och funktion, väljas, samt
 - att som en del av policyn ska ingå att befintlig belysning, utifrån energieffektivitet och funktion, ska kompletteras med belysning som styrs efter behov och närvaro
- Motionen återges i **bilaga**.

Föredragning

I beredningen har synpunkter på motionen, liksom kortare beskrivningar av vad som faktiskt görs på området, efterfrågats från de relevanta kommunorganisationerna. Beskrivningar på arbete har inkommit från förvaltningarna i Uppsalahem AB, Uppsala kommuns fastighets AB, Uppsala Parkering AB, Stadsteatern AB, samt produktionsförvaltningen Teknik och service.

Synpunkter på motionen har efterfrågats från men inte inkommit från Fyrishov AB, UKK AB, Sport- och rekreationsfastigheter eller Skolfastigheter.

Uppsalahem arbetar sedan flera år tillbaka strukturerat och strategiskt med energieffektivisering. Att känna sig trygg i sitt bostadsområde är något som värdesätts högt av kunderna och belysning är en faktor som bidrar till detta därför har Uppsalahem varit tidiga med att integrera de två frågorna trygghet och energieffektivitet vid byte av belysning.

I början av 2014 antogs Uppsalahems energistrategi som anger kompassriktningen för Uppsalahems arbete med att uppfylla det övergripande energimålet ”Hushålla med energiresurser, både genom att minska användningen av energi och att öka andelen förnyelsebar energi”, som är nedbrutet till detaljerade energimål. Energistrategin bygger på en affärsmässig, LCC-driven energiomställning. De åtgärder och investeringar energistrategin ska uppfylla ägarkrav och bolagets krav på affärsmässighet.

År 2003 hade Uppsalahem en genomsnittlig elförbrukning på 29,5 kWh/m², därefter har åtgärdsprogram tagits fram inom olika program och projekt vilket har lett till att elförbrukningen år 2013 var 19,9 kWh/m² vilket är en minskning med hela 32,5 procent. Åtgärder som ger bra effekt är installation av närvarosensorer, ljusrelä och utbyte till LED. I samband med nyproduktion föreskrivs att armaturer ska bestyckas med LED och styras på lämpligt sätt.

Uppsalahem arbetar enligt ett totalprojekt-tänkande vilket innebär att flera åtgärder genomförs i ett paket för att möjliggöra en så stor energieffektivisering som möjligt. Därför är det viktigt att inte se belysningen som en separat del utan som ett av flera områden som belyses vid en kartläggning.

Uppsala stadsteater samarbetar med fastighetsägaren Vasakronan dels för att sänka elförbrukningen, dels för att reducera energiförbrukningen för uppvärmning. Projektet påbörjades 2013. En omfattande energikartläggning av hela verksamheten har gjorts. På det har ett ombyggnadsprogram tagits fram för utbyte av äldre armaturer, införande av rörelsestyrd belysning, införande av ljusslingor genom lokaler som idag tänds upp i sin helhet också när någon bara ska gå igenom.

Utbyte till lågenergilampor har påbörjats avseende arbetsljus på scenerna samt belysning i korridorer och kontorsrum. Stadsteatern konstaterar att det finns en större potential för energieffektivisering än vad Stadsteatern kan bära ekonomiskt.

Sportfastigheter och Skolfastigheter har inte inkommit själva med synpunkter, men Teknik och service som arbetar på uppdrag av bolagen redogör för en del av arbetet.

När det gäller skolfastigheters om/ny byggnationer så finns en projekteringsanvisning framtagen där det står angivet hur belysningsanläggningen skall vara utformad med hänseende av styrningar val av ljuskällor osv. Kraven i projekteringsanvisningen uppfyller samtliga krav som motionären efterlyser.

Teknik och service har på uppdrag av skolbolaget kört igång en inventering av samtliga anläggningar för utomhusbelysning på skolor och förskolor. Bakgrunden till inventeringen är

att det finns ett stort antal kvicksilverljuskällor i kommunens äldre fastigheter. En tidplan och kostnadsbedömning på hur och när anläggningarna skall bytas ut ska utarbetas.

Teknik och service har tillsammans med skolbolaget utfört två test-anläggningar i klassrum på Gränbyskolan. Där monterades LED-belysning med frånvarostyrning och dagsljusstyrning för att kunna utvärdera bländning och ljusupplevelse samt givetvis energibesparing. Kan tillägga att vi sen 2012 till uteslutande del använt led-armaturer med nattsänkning när det gäller ytterbelysning på skolor/förskolor.

Teknik och service har även utfört energibesparingsåtgärder på belysning åt sportbolaget. Belysningen i master på parkeringen vid Gränby ishall är ett exempel där vi gjort en stor besparing energimässigt genom att byta befintlig mastbelysning mot LED-belysning.

Uppsala kommunfastigheter (Ukfab) arbetar efter Miljö- och klimatprogrammet. Energi och belysning ingår i deras kontinuerliga fastighetsarbete. Inte alltid som särskilda punkter men alltid i en helhet med miljö, trygghet och ekonomi.

Ukfab delar erfarenheten att en del projektörer och entreprenörer ger bra lösningar både avseende energieffektivitet och trivsel/trygghet, men det kräver idog påtryckning från bolaget att de är intresserade av sådana lösningar, för att förslagen ska komma fram.

Uppsala Parkering AB driver bland annat Centralgaraget. Där är belysning tillsammans med färgsättning särskild framtagen med avseende på trygghet och att alla oavsett kön och ålder ska känna sig bekväma med att parkera där.

Industrihus AB anser att det inte behövs en egen policy i denna fråga då de bra och tuffa energikrav och mål som finns i kommunen redan styr energiarbetet i den riktning som de uppfattar att motionen syftar till. Industrihus har genom sin miljöpolicy och inköpsrutiner definierat en sådan process så att både energianvändning och miljöfarliga ämnen beaktas innan investeringar för exempelvis armaturer eller ljuskällor görs.

Uppsala vatten och avfall AB och Kontoret för samhällsutveckling (KSU) förordar avslag på motionen då de instämmer i motiveringen för förslag till avslag på motionen.

KSU är tjänstemannastöd till idrotts- och fritidsnämnden med ansvar för bland annat sportanläggningar, stöd till gatu- och samhällsbyggnadsnämnden med ansvar för publik belysning på gator, torg och parker, samt kommunsstyrelsen med ansvar för lokalinhyrning i allmänhet och specifikt de lokaler som kommunstyrelsen direkt ansvarar för.

Fullmäktige antog den 24 februari 2014 Miljö- och klimatprogram 2014-2023 där energieffektivisering i egen verksamhet är ett av åtta utmanande etappmål. Programmet gäller för hela kommunkoncernen, det vill säga även för kommunens helägda bolag.

Av de synpunkter och beskrivningar av pågående arbete som inkommit framgår att det inom kommunorganisationen pågår aktivt och systematiskt arbete kring belysning ur flera aspekter

och för att nå flera mål, och som en del i en helhet med energieffektivisering och mänskliga behov. Ett tydligt exempel är Uppsalahem. Arbetet kopplas till fullmäktiges Miljö- och klimatprogram.

Det sker en snabb utveckling inom belysningsområdet, liksom det gör på många områden med bäring på energianvändning och energiproduktion. Samtliga bolag med fastighetsinnehav har ägardirektivet att systematiskt tillämpa ny miljö- och energiteknik.

Energieffektiviseringsmålet i Miljö- och klimatprogrammet gäller all energi-användning, där el och belysning är en betydande del. Åtgärdsplaner är nödvändiga att ta fram för varje nämnd och styrelse för att nå måluppfyllelse. En särskild policy eller plan för just belysning behövs inte, utan snarare planer och åtgärder för effektivisering av all energianvändning. I det arbetet ska alla samhällsmål vägas in och lösningar formuleras som ger nytta inom flera områden.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Jan Malmberg
Tf chef för kommunledningskontoret

Motion till Uppsala kommunfullmäktige

Belysningspolicy

Belysningen har många funktioner. Den ska skapa trygghet, orienterbarhet, trafiksäkerhet och estetik. Den ska bidra till upplevelser och ökad kvalitet på utomhusmiljön och underlätta vistelse i stadsmiljön också nattetid och vid mörka årstider. Under november och december förra året arrangerades för tredje året Allt ljus på Uppsala som var mycket uppskattat och visade med stor fantasi och kreativitet hur olika platser kan ljussättas. Det finns stor potential att använda belysning på ett positivt sätt och samtidigt spara el i kommuns verksamheter och bolag. Det sker nu en snabb teknisk utveckling inom området och det är viktigt att Uppsala, som Sveriges fjärde största kommun, är en ledande aktör i arbetet med att minska elanvändningen så mycket som möjligt. Förutom ekonomiska vinster så åstadkommer vi också bättre bättre vistelsemiljöer, miljömässiga vinster och mindre klimatpåverkan.

Det finns sedan tidigare i kommunen ett belysningsprogram, som rör ljussättning, utifrån ett beslut i kommunfullmäktige 2007. Dock behövs det en övergripande belysningspolicy för Uppsala kommuns verksamheter och bolag. Målsättningen ska vara att effektivisera och minska elförbrukningen så mycket som möjligt, inom ramen för de behov av belysning som finns. Effektivare belysning resulterar dessutom i mindre överskottsvärme, vilket minskar både ventilations- och kylbehov, vilket i sin tur också minskar elförbrukningen. Förutom de ekonomiska och miljömässiga vinsterna finns också klara sociala och hälsomässiga vinster att göra, inte minst för elever och lärare i förskola/skola. Modern belysning har ofta positiv inverkan på trivsel, hälsa och studieresultat.

Det finns en rad områden som bör ses över och beröras i en belysningspolicy. Grunden för en belysningspolicy ska vara att alltid bästa möjliga teknik, utifrån energieffektivitet och vistelsemiljöns funktion, ska väljas. Det gäller både vid inköp av ljuskällor och armaturer. Dessutom bör successivt befintlig belysning bytas ut mot/kompletteras med belysning som styrs efter behov. Exempel på sådan kan vara närvarogivare på kontor och toaletter (ej att förväxla med rörelsegivare), akustisk styrning av belysning i korridorer och trapphus, rörelsegivare i förråd och rum för skrivare m. m. och ljusstyrning i lokaler där dagsljus kommer in (i kombination med den andra nämnda styrningen).

De ekonomiska, miljömässiga och sociala/hälsomässiga vinsterna av en ambitiös och tydlig belysningspolicy kan bli betydande. Kommunfullmäktige bör därför besluta att en sådan policy ska tas fram och kommunstyrelsen bör få i uppdrag att utforma en åtgärdsplan för hur policyn ska implementeras.

Därför yrkar jag att kommunfullmäktige beslutar

- att en policy ska tas fram för att aktivt minska elanvändningen från belysning i Uppsala kommuns verksamheter och bolag*
- att kommunstyrelsen ska ta fram en åtgärdsplan för hur policyn ska implementeras*
- att som en del av policyn ska ingå att vid inköp av ljuskällor och ljusarmaturer ska alltid bästa möjliga vedertagna teknik, utifrån energieffektivitet och funktion, väljas*
- att som en del av policyn ska ingå att befintlig belysning, utifrån energieffektivitet och funktion, ska kompletteras med belysning som styrs efter behov och närvaro*

Uppsala 14 november 2013

Johan Lundqvist (MP)